

פרשת ראה

גליון תצ"ה

שנה עשירית

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

מפי ספרים וסופרים

כי יהיה בך אביון מאחד אחיד שערך בארצך וגו' (ט"ו - ז')

כששמע העשיר את הדברים התבייש ונתן לו צדקה הגונה. והנמשל: התורה הקדושה רומזת לעשיר שיש לו ארץ טובה הן לדירתו והן לכרמו ותבואותיו, והנה הוא חס על הארץ לעבדה ולשמרה ולנקות את דירתו, ואיך לא יחוס על בריה שהיא נאה כמוהו ובצורתו העשויה בצלם אלקים, לכסותה ולזון אותה. והנה יש שני מיני אביונים, יש עני שלא ניכר בו העניות כי לעיני הרואים הוא לובש מלבושים טובים ונאים, ורק בביתו יודעים את עוניו. ויש עני שמחזר על הפתחים וצועק על רעבונו. ולזה אמר הכתוב "כי יהיה בך אביון מאחד אחיד" דהיינו שיש לו יראת שמים שנחשב אחיד שדומה לך בצדקות ובכשרות, אך מזלו הוא ברע, שמחזר על הפתחים ודופק וצועק באחד שערך לבקש ממך צדקה, הנה תביט באותו זמן בארצך אשר ה' אלקיך נתן לך, כמה אתה חס עליה לשמרה ולנקותה ולפיותה, ואז על ידי כן לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך מאחריך האביון, כי תאמר בלבבך כשם שאני מרחם על הארץ אשר נתן לי השם יתברך כן צריך אני לרחם על הבריות.

(עוד יוסף ח')

לכאורה תיבות באחד שערך נראות מיותרות. ועוד יש לשאול, מדוע אמר הכתוב בארצך, וכי מצוה זו תלויה בארץ והרי גם בחוץ לארץ צריך לקיים מצוה זו?

ונראה להסביר על פי משל לעני שהיה מחזר על הפתחים כדי להביא טרף לביתו. והנה פעם הלך ברחוב ונעליו התלכלכו בבוץ מחמת הגשמים שירדו ונכנס לבית עשיר אחד שהרצפה שם היתה מרוצפת באבני שיש לבן וחשוב מאד, וכשדרס העני על הרצפה, צעק עליו העשיר בקול גדול, צא מיד מביתי כי לכלכת את הרצפה בבוץ וטיט, וצויה למשרתיו להכותו ולגרשו החוצה. אולם העני סירב לצאת ואמר לעשיר רצוני לומר לו כמה מילים, העשיר הסכים לשמוע אותו והעני אמר לו, הנה בכל יום אנו אומרים בברוך שאמר "ברוך מרחם על הארץ ברוך מרחם על הבריות", נמצא שאנו משבחים את השם יתברך שמרחם גם על הארץ וגם על הבריות, והאדם צריך ללמוד ממידותיו של הקב"ה, ועתה ראיתי שלמדת מהקב"ה רק לרחם על הארץ, כי צר לך שנתלכלכה רצפתך, אבל היה לך גם לרחם על הבריות ולרחם עלי.

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

נתקיימה בידן, ומלאכתן נעשית ע"י אחרים, וכן מבואר בארוכה ברמב"ם (סוף הלכ' שמיטה) עיי"ש בלשונו הק'. ובה נבוא אל פירוש הכ' דאה אנכי וגו' אשר תשמעו, היינו לא שאנכי נתן לכם ברכה חלק שכר המצוות, רק הנני נתן לכם בריה אשר תשמעו, היינו שתוכלו לשמעו את מצותי מתוך כל טוב.

מה ששומעים זה הברכות ולא ההיפך כי מאתו לא תצא הרעות
ויל עוד דברי רבינו ה"שמוח ישראל", אשר בהברכה נאמר אשר תשמעו, ובהקללה אם לא תשמעו, ועי' בסה"ק ישמח ישראל בשם הרבי הזקן - השרף זי"ע, שהקב"ה מבטיח שיסייע בכל טוב שנוכל לשמוע דברי אלוקים חיים דא"א בלי מניעות וטרדות ע"ש. ונפרש ע"פ מה שכתוב בענין הברכה שהיא מלשון מנה כמו קח נא את ברכתי (בראשית ל"ג) וכמו גבי עכסה שאמרה לאבי' כלב נהג לי ברכה כי ארץ הנגב נתתני ונתתה לי גלת מים, (יהושע ט"ו, עי' במצ"ד שם) והלימוד הוא אפי' מי שזכה להשיג דא"ח ידע בעצמו שאין זה מכחו אלא מנה מאת הקב"ה, וזהו פ"י את הברכה אשר תשמעו כלומר מה שתשמעו תדעו שזהו בבחי' "את הברכה" מתנה מאת השי"ת, בבחי' כי ממך הכל ומידך נתנו לך, אבל בהקללה אומר אם לא תשמעו, שאין זהו ח"ו מהקב"ה כי מאתו לא תצא הרעות.

כשלוּמדים תורה צריך לחשוב שעכשיו זה הלימוד האחרון, וזה היום האחרון עלי אדמות

ראה אנכי נותן לפניכם היום (י"א, כ"ו). דקדקו על תיבת היום שנראה כמיותר, וגם דקדקו על לשון הכ' שמתחיל בלשון יחיד - ראה, ומסיים בלשון רבים - נותן לפניכם. ויל עפי"ד הרה"ק רבי בונים מפרשיסחא עה"כ (תהילים ל"ט) הנה טפחות נתת ימי שהוא כמו שמוּדד מאה חבלים ואין לו רק הטפח שיש לו בידו. כן שנות האדם מה שעבר עבר ומה שעתידי עדיין להיות אינו יודע ואין לו רק רגע ההווה, וכאשר יתבונן ויחשוב שאין לו רק הרגע הזאת, אזי כמה יהיה יקר וחשוב בעיניו הרגע הזאת ויעבוד את ה' באהבה וביראה טהורה, ובדביקות נפלא וכן צריך להיות תמיד בעיני בני אדם כי מי יודע מה יולד יום ואין לו רק היום הזה ושעה הזאת שהוא עומד בה. וזה שאמר התנא (שבת קנ"ג) שוב יום אחד לפני מיתתך שיחשוב ויתבונן תמיד כי הוא יום אחד לפני מיתתו, כי מה

עדיף שמחת אמיתית משמחת שוא

והיית אך שמח (ט"ז, ט"ו).

כ"ק מוך אדמו"ר הזקן - השרף זי"ע אמר בקדשו והיית אך שמח ר"ת שו"א, כלומר עס איז בעסער איין פאלשע שמחה פון איין ערליכע מרה שחורה (שטוב יותר שמחת שוא ממרה שחורה אמיתית). (מאורן של ישראל)

המקבל עליו קבלה טובה נחשב לו כאילו עשה

את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלוקיכם וגו', והקללה אם לא תשמעו אל מצות ה' אלוקיכם וסרתם מן הדרך וגו' (י"א, כ"ז - כ"ח) יש לבאר על דרך המבואר בראשונים, שמתנאי התשובה הוא שיקבל על עצמו לשמוע מהיום והלאה לדברי המוכיח. ועל דרך זה פירש הרב רבינו יונה ז"ל משנת (אבות ג', ט), כל שמעשיו מרובין מחכמות. וזהו הפירוש וילכו ויעשו (שמות י"ב, כ"ח. וברש"י שם). וזה שאמרו נעשה קודם נשמע, כי הקבלה נחשב תיכף לעשייה. וכן מפורש בדניאל (י', י"ב). מן היום הראשון אשר נתת אל לבך להתענות.

וזהו הפירוש כאן את הברכה היא אשר תשמעו, היינו אם רק תקבלו על עצמכם אשר תשמעו מהיום והלאה, יהיה נחשב כאילו עשיתם הטוב. אבל בהקללה נאמר אם לא תשמעו, היינו אם תעברו ח"ו במעשה ובפועל, אבל הרהור עבירה אין אתם נענשים כעבירה ח"ו. משא"כ הברכה שכר המצוה נחשב מחשבה טובה למעשה.

ששומעים ועושים את מצותיו של הקב"ה, אזי נותן לנו ברכה וכל טוב

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וגו' את הברכה אשר תשמעו וגו' והקללה אם לא תשמעו וגו' (י"א, כ"ז-כ"ח).

הדקדוק ידוע, דלמה אצל הברכה נאמר 'אשר תשמעו' ובברכה נאמר 'אשר לא תשמעו'. והנראה לבאר, עפי"ד הרמב"ם (בהלכ' תשובה פ"ט ה"א, ע"ש) על הקושיא מדוע נזכר בתורה הרבה פעמים יעודים הגשמיים, הלא שכר מצו' באחי עלמא ליכא (קידושין ל"ט): ומפרש דכל היעודים הנזכרים בתורה לא ע"ד תשלום שכר מצוה, רק הקב"ה מבטיחנו שבאם נרצה לילך בחוקותיו ומצותיו אז ארובות השמים יריקו עלינו שפע ברכה למען נוכל לעסוק בתורה ומצוות בלי מניעות וטרדות, וכמבואר בגמ' (ברכות לה: ע"ש) שחסידים הראשונים מתוך שעשו תורתך קבע ומלאכתך עראי זה וזה

שעבר עבר ומה שעדיין עתיד להיות אינו יודע, ואין לו רק רגע ההווה. וזה הפירוש בדברי חז"ל (שבת פ"ג) אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, ר"ל שיתבונן בעת לימודו שאינו יודע אם ילמוד עוד הפעם, שיוכל להיות שזו הרגע הוא רגע אחרונה, ובהתבוננות הזו ממילא ילמוד בטהרה וביראה וממילא מתקיימת אצלו.

צריך לחשוב תמיד ש'היום' ניתנה לנו ברכה

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וגו' אשר תשמעון (י"א, כ"ו-כ"ז). יש לדקדק על אומרו היום, הלא הברכות והקללות לא נאמרו אלא בהר גריזים ובהר עיבל בכניסתן לארץ, ושם כבר נאמר להם ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת וארוך אשר לא יקים את דברי התורה הזאת (דברים כ"ז, כ"ו), אם כן מהו זה שאמר כאן אנכי נותן לפניכם היום' ברכה וקללה.

ווארט

קדושת אכילת השירים

אכן הרמז על פי דרכי עבודת ה', ראה אנכי נותן לפניכם היום' ברכה וגו' אשר תשמעון, היינו בכל יום תראו כאילו היום' אני נותן לפניכם ברכה וכו', וזה היום יקבע במה אתם בוחרים, את הברכה אשר תשמעון, או ההיפך ח"ו, שאין לכם אלא היום הזה, לא אתמול ולא מחר (עי' תפארת שמואל פרשה זו אות ג), וגם שאתם צריכים לבחור בטוב היום', ר"ל רק על היום הזה בלבד, כי בכל יום ויום יש לו לאדם בחירה חדשה בפני עצמו, שכן היצה"ר של מחר עדיין איננו, [דער מארגענדיגע יצר הרע איז נאך נישט געבוירען געווארען], כמאמרם ז"ל (סוכה נב): אמר רבי שמעון בן לקיש יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום וכו' ואלמלא הקב"ה שעוזר לו אינו יכול לו, וא"כ הבחירה שבחור היום אינו אלא ליום זה בלבד, וכאשר יודע זאת, שעליו לבחור בטוב רק להיום, יותר נקל לו לבחור בטוב, והשי"ת עוזר לו.

(כ"ק מן עט"ר אדמו"ר שליט"א)

לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך וגו'.

יש לדקדק אמאי לא כתוב לא תאכל בכל לאו שבתורה. וי"ל כי האדם היה אוכל בירושלים או כשאוכל משולחן של הצדיק שהוא בקדושה אז טועם טעם טוב בהאכילה משום שהקדושה שורה על המאכל ההוא וא"כ כשבא לביתו אינו יכול לאכול בקדושה וטהרה כמו בירושלים ולא טעם אכילה ההיא כמו שהי' בירושלים משום שאינו בקדושה ההיא. וז"ש לא תוכל לאכול בשעריך וגו'. פי' שאינו יכול לאכול בשעריך אפי' מעשר דגנך וגו', לפי שאינו יכול להשיג בביתו גודל הקדושה ההיא, לכן רצונו תמיד בכל עת לשוב אל ירושלים.

(תפארת שלמה)

מרגניתא דיצחק

פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

לע"נ הרה"ח ר' יצחק
בן הרה"ח ר' משה אריה זצ"ל
נלב"ע ו' סיון תשע"ד

ראה אנכי נותן לפניכם היום את הברכה והקללה. חכמינו אמרו : "לעולם יראה אדם את עצמו כאילו כל העולם חציו זכאי וחציו חייב, עשה מצוה אחת הכריע את כל העולם לכף זכות, עשה עבירה אחת הכריע את כל העולם לכף חוב (קידושין מ). לפיכך אמרה התורה לכל יחיד ויחיד "ראה!" השתדל לראות שבכל מעשה ומעשה שאתה הולך לעשות "אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה" הרי אתה מביא לעולם כולו ברכה או ח"ו קללה. ועל כן הבחירה לגבי פעולתך עלולה להכריע את כל העולם לכף זכות או חובה. (תורת משה)

ראה אנכי נותן לפניכם היום את הברכה והקללה. לכאורה קשה למה פתח הכתוב בלשון יחיד "ראה" ועבר מיד ללשון רבים "לפניכם"? ויש לתרץ, שכן ליתן נותנים להכלל במידה שווה, אבל לראות רואה כל אחד באופן אחר. אדם כמות שהוא, כך רואה הוא...

והקללה אם לא תשמעו וסרתם מן הדרך. יש לבאר למה אצל הברכה נאמר רק "אשר תשמעו". ואילו לגבי הקללה נאמר נוסף על "לא תשמעו" גם "וסרתם מן הדרך" לפי שמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, הרי ממילא בשמיעה גרידא, עוד לפני העשייה, כבר באה הברכה. אבל לגבי מחשבה רעה הלא אינה מצטרפת למעשה, לכן אין הקללה באה מיד אחרי אי השמיעה, אלא מן ההכרח שיהיה גם מעשה "וסרתם מן הדרך". (באר מים חיים)

לא תעשון כן לה' אלוקים. לפני ה' יתברך אין עושים "כן", בבחינת "סתם ככה", מתוך רגילות, או כדי לצאת ידי חובה. (ר' מנחם מנדל מקוצק)

ואת כל שללה תקבץ אל תוך רחבה ושרפת באש. אם יכולה היתה עיר שלמה להיכשל בעבודה זרה, הרי סימן הוא כי אנשיה היו שטופים רק בענייני רווחי ממון ולא נתנו דעתם על עניני נעלה מזה. על כן ניטמטם לבם כ"כ עד כי נוח היה להדיחם. ממילא ראוי גם הונם ורכושם, אשר גרמו לידי כך, להישמד כולו באש.

ונתן לך רחמים ורחמך. מלמד שכל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים (שבת קנא). ועל זה אמר ר' דוד משה זצ"ל מטשורטקוב: כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים. היינו שמעורר רחמי שמים על זה שהוא מרחם עליו, כי אומרים בשמים: ומה זה בשר ודם ריחם עליו... הקב"ה בוודאי שצריך לרחם עליו!

פתח תפתח את ידך לאחיך. מסופר על אלמנה אחת באה לפני הרה"ק רבי חיים מצאנז זצ"ל ובכתה לפניו שעולליה שואלים לחם וביתה ריק והיא חייבת כסף רב עבור עגלה מלאה תפוחים שקנתה כדי למכרם בדוכנה שבשוק, אבל אנשים הוציאו עליהם לעז שהם חמוצים ורקובים. נרעש הרבי וקם ממקומו, עזב את קהל חסידיו והלך אל השוק, נעמד מאחורי דוכן האשה והתחיל לקרוא כתג: "קנו, אנשים, קנו תפוחים - תפוחים טובים

ומתוקים! האנשים נהרו מכל העברים ונאבקו זה בזה כדי לקנות תפוח מידיו של הרבי, לקחו ושלמו, לקחו ושלמו וכעבור כמה דקות לא נותר תפוח אחד - וביד הרבי היה צרור תפוח של מעות. הושיט הרבי את הצרור לאלמנה הנדהמת ואמר: "רואה את, חשש שוא חששת. התפוחים טובים היו, ראי - כולם נמכרו, עד אחד"

ראה אנכי נותן לפניכם היום (י"א, כ"ו). 'ראה' פי', אם תשמרו הראיה שלכם. אזי 'אנכי', היא התורה הנקראת 'אנכי' ראשי תיבות "אמירה נעימה כתיבה יחיבה". 'נותן לפניכם', רוצה לומר אתן על פניכם אור תורה, וכבוד ה' עליך יזרח.

עוד ירמוז ראה אנכי נותן לפניכם. ע"ד (ישעיה נ"א ט"ז) ואשים דברי בפיך וגו' לנטוע שמים וליסוד ארץ וגו' ואיתא בזוה"ק פירוש כי הצדיקים בפיהם ג"כ בוראים שמים חדשים וארץ חדשה, והוא שמרמוז "ראה אנכי" היינו מה שאני עושה "נותן לפניכם" ג"כ שאתם תהיו העושים ע"י חידוש תורתכם שמים וארץ חדשים. והבן.

כמו שבמעמד הר סיני איתא במדרש (במדב"ר צ', א') מלמד שלא היו העם חולים מלמד שלא היה בהם סומין שכולם נתפאו, כן כשמקבלים דברי תורה מפי הצדיקים שהם איתפשטותא דמשה רבינו, זוכים שירפאו כל החולים.

(ילקוט מאורי אור, בשם הרה"ק ר' דוד מטאלנא ז"ע)

השמר לך פן תעזוב את הלוי כל ימך על אדמתך (י"ב, ט"ו). וי"ל בדרך רמז שלוי מורה דבקות, לשון לוייה וצוותא. והיינו שלא לעזוב את עצמו מהדבקות, ע"י 'אדמתך' - בחי' ארצייות.

(משנה אברהם, ומובא בשם הרה"ק ר' משה יהודה לייב מסאסוב ז"ע)

והיית אך שמח (ט"ז, ט"ו). אמר [הרה"ק רבי ברוך ממוזבוז זצ"ל] שעצבות, מאוד מקלקל את הפרנסה. בגלל כן יראה כל אדם שיהיה לו שמחה, ורמז זאת באורייתא והיית' אך' שמח' סופי תיבות 'חתך', הוא שר הגדול של פרנסה.

(בוצינא דנהורא)

"כל ציפור טהורה תאכלו, וזה אשר לא תאכלו מהם הנשר והפרס והעוזניה והראה ואת האיה והדיה למינה". בעופות הטמאים נחשב גם עוף ששמו "ראה", ועל העוף הזה אומרים חז"ל במסכת חולין: למה נקרא שמה ראה? מפני שרואה למרחוק, עומדת בבבל ורואה נבלות בארץ ישראל. ונשאלת השאלה: אם לעוף כזה יש ראייה כל כך טובה שמבטה מגיע לארץ ישראל מבבל, מדוע החשיבה אותו התורה בין עופות הטמאים?! אלא יש לתרץ: עוף שניתן לו כישרון כזה, ורואה רק נבילות - סימן שטמא הוא!...

(הרה"ק מקוצק ז"ע)

מעשי צדיקים

עד כמה גדולה מצות גמילות חסדים ליהודי

יום, הייתי צעיר וחזק, והטיפוס לא עייף אותי. לפתע הגיחה מן הצד עגלה רתומה לסוסים, אשר דהרה במהירות מטורפת במורד ההר, העגלה היתה מלאה אנשים נשים וילדים, אשר היו לבושים כולם בבגדי חג, נראה היה שהם כדרכם לחתונה. הסוסים דהרו בפראות פונים מצד לצד, ברור היה שהעגלון שתוי ואיבד את השליטה על סוסיו. כשראיתי עד כמה גדולה הסכנה הנשקפת לנוסעי העגלה, צעדתי ונעמדתי בדרכם, הושטתי את שתי ידי לצדדים, כדי שהסוסים יבחינו בי ויאטו את דהירתם, בשניה האחרונה זינקתי הצידה קפצתי ונאחזתי בצידי העגלה, איכשהו הצלחתי להיכנס לעגלה וליתול את המושכות מידי העגלון המנמנם, שהיה אדיש לסכנה בה היו נמצאים הוא ונוסעיו, בקושי רב הצלחתי לרסן את הסוסים המשתוללים, אך בסופו של דבר השי"ת היה בעזרי והסוסים נרגעו והאטו את מרוצתם, הובלתי את העגלה ואנשיה העירה, שם נערכה כבר החתונה, והיות שמלבד ההלם בו היו נתונים, ב"ה לא אירע להם שום רע, השארתי אותם שם ופניתי לדרכי, זה כל מה שהיה. סיכם געציל בפשטות. עשית מעשה נעלה געציל יקר, שוודאי יעמוד לזכותך, אמר הרבי, ולבקשתך, אדאג שקדיש ושאר תפילות יאמרו לעילוי נשמתך, אך אבקש אותך שתחזיר לי טובה, הבטח לי כי אם תוכל תספר לי איך התנהל משפטך בבי"ד של מעלה. געציל הבטיח והרב פנה לדרכו.

בדרכם הביתה ביקש השמש את הרב שיסביר מדוע התנהג בצורה כל כך מוזרה? בתחילה פתח את הדלת ומיהר לסגור אותה, ואחר דקה של היסוס, פתח אותה שוב. אספר לך מה קרה אמר הרב, כשפתחתי לראשונה את הדלת והסתכלתי פנימה, ראיתי לרגע צורת מגורה הדולקת מראשותיו של החולה, הבנתי שהיהודי השוכב במיטה איננו יהודי רגיל, אלא צדיק גדול. מיהרתי לסגור את הדלת כדי לשקול איך להגיב וכיצד לנהוג, כעת שנינו יודעים כבר מהי הסיבה של צורת המגורה הדולקת והמאירה שהיתה מעל ראשו, יהודי זה סיכן את חייו על מנת להציל יהודים אחרים. וידוע מאמר חכמינו כי "כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא" היהודי הפשוט הזה הציל עגלה מלאה ביהודים, ואחר כך פנה בצנעה לדרכו מבלי לחשוב שעשה משהו הראוי לציון, הוא יזכה ודאי למקום מכובד ביותר בגן עדן.

ביום השלישי לאחר פטירתו של געציל ולאחר שהובא למנוחות בין נפטרי הקהילה, הופיע בחלומי של הרב וסיפר לו כדלהלן: הבטחתי לך והריני מקיים, באתי לספר לך על המשפט שנערך לי בבית דין של מעלה. כשהועמדתי לדין, הועמדו לפני מאזינים ענקיות, על הכף השמאלית הונחו כל העבירות שעשיתי גדולות וקטנות, ובצד הימני גיליתי להפתעתי הרבה מספר מצוות ומעשים טובים. אך כפי שחששתי הכף השמאלית היתה כבדה יותר ונטתה כלפי מטה, ואז ממש ברגע האחרון לפני שנחרץ הדין, הופיעה מאי שם עגלה רתומה לסוסים, ופנתה לכף הימנית של המאזינים, הסוסים והעגלה, אפילו הבוץ שבגלגלים, וכמובן כל אנשי העגלה כולל העגלון השתוי, כולם היטו את הכף לטובתי. מיד לאחר מכן נשמע קול שהכריז ואמר "פתחו שערי צדק לצדיק". אך לפני שנשלחתי לגן עדן, נאמר לי שעלי לקיים את הבטחתי לך, ואכן באתי וספרתי את כל אשר קרה איתי, יותר מכך אינני רשאי לספר, אך אנא רבי יקר, הודע ברבים, עד כמה גדולה מצות גמילות חסדים ליהודי, כי גם מה שנראה כמעשה פשוט וחסר ערך בעולם הזה, עשוי להיות חשוב ומכריע בעולם הבא.

פעם אחת לפני שנים רבות, חי בעיירה קטנה בפולין יהודי עני ופשוט אך ירא אלוקים, שמו היה געציל אך כדי שלא יחליפו אותו ביהודי אחר שנקרא באותו שם, היה געציל זה מזוזה בדרך כלל כגעציל פושט העורות על שם עיסוקו, פשיטת עורות של בהמות שחוטות בבית המטבחים, געציל התאים לעבודתו, כי היה אדם חזק ויכול היה להפוך את נבלת הפר בשעה שפשט את עורו בלי יד עוזרת, אך לא היתה זו עבודה נעימה, וגם התשלום עבורה היה זעום, מפני שלא דרשה שום אימון או הכשרה מיוחדת. בקושי רב הצליח געציל להתקיים משכרו, אך למזלו השתייך לאותה קבוצה של בני אדם אשר שמחים תמיד בחלקם, ואינם מתלוננים.

ידיה היום ופושט העורות נפל למשכב, כשהרגיש שיומו קרב, וקרוב הרגע בו יחזיר את נשמתו לאביו שבשמים, שלח את אשתו לרב כדי שתבקש אותו שיבוא לבקר אותו, מיהרה האישה לרב וסיפרה לו כי בעלה הנוטה למות מבקש שהרב יואיל בטובו ויבוא אליו בדחיפות לפני שיהיה מאוחר מידי, האם יאות הרב למלא את בקשתו של בעלי לבוא לבקר אותו? הרב ענה שיבוא מיד, הוא סגר את הספר בו למד, קרא למשמשו ויצא עמו לביתו הדל של געציל החולה. בפתח ביתה נעצרה האשה מתוך נימוס כדי לאפשר לרב ולמשמשו להיכנס ראשונים.

כשפתח הרב את הדלת נעצר בפתאומיות כשמבט של השתוממות על פניו, הוא סגר בחיפזון את הדלת, ואחר רגע של היסוס פתח אותה שוב ונכנס פנימה. פניו החיוורות של היהודי הגוסס אורו למראה הרב, בקול שקט שבקושי נשמע, התנצל בפניו על שהטריח אותו אליו, והסביר מדוע הרגיש שעליו לעשות זאת, אני יודע שיומי קרוב ואני מוטרד מאוד, אינני אדם מלומד, מעולם לא היתה לי הזדמנות ללמוד תורה, כל שלמדתי, הוא לומר את התפילות היומיות, ולחזור בעל פה פרקי תהילים, וגם בכך אינני טוב במיוחד, מעשים טובים? אילו מעשים טובים יכול אדם עני כמוני לעשות? אינני מאמין שעשיתי אי פעם מעשה טוב לשכן. געציל נאנח אנחה עמוקה והמשיך, עכשיו כשאני עומד להתייצב בפני בית דין של מעלה, אני נחרד למחשבה שאין לי דבר להראות אחר כל השנים שחייתי בעולם, גרוע מזה, אין לי אף אחד שיאמר קדיש ויתפלל לעילוי נשמתו. לכן העזתי להטריח את כבוד הרב, ואני מבקש את מחילת כבודו אלפי פעמים, בבקשה עשה עמי את החסד הגדול הזה, מצא מישהו שיאמר קדיש ויתפלל לעילוי נשמתו, אע"פ שאין בידי שום דרך לגמול על הטובה הנצחית הזאת.

ודאי, השיב הרב ממחר להרגיע את היהודי הנפחד, אך אני בטוח שאין לך שום סיבה לחשוש, ודאי מלאת את המוטל עליך במצבך, חכמינו זיכרונם לברכה כבר אמרו שאפילו ריקנים שבישראל מלאים מצוות ברימון, ספר לי כמה מעשים טובים שעשית בימי חיך? אבל רבי, אין בידי דבר אני הולך בידים ריקות, מעשים טובים לא ילכו אותי לעולם האמת. בכל זאת, אני בטוח שעשית משהו מיוחד בבקשה נסה להיזכר, ספר לי איזו מצווה גדולה ומיוחדת קיימת. געציל עצם את עיניו ושתק, רק נשימתו הכבדה נשמעה בחלל החדר. כעבור דקות מספר פקח את עיניו ואמר נזכרתי במשהו, שיקרא אולי מעשה טוב, אך אני לא חושב שהוא מיוחד כל כך, לולא בקשת הרבי לספר, לא הייתי חושב שהוא ראוי לציון בכלל.

בכל אופן המעשה אירע לפני שנים רבות, בוקר אחד הייתי בדרכי לבית המטבחים המרוחק מרחק מה מן העיר, בקלות עליתי במעלה ההר כמו בכל

חזקנו קורא נא

לחיוזק ולעידוד לימים אלו

דרכי העבודה לבוא בשערי יראת השי"ת

והוא השיב על כך, כדרכו, במשל למה הדבר דומה: היה מעשה באדם שעבר ממקום למקום. בכל הזמן הוא אפילו לא עניין אותו מי השכן שלו או מי יכול להתחבר יחד, אלא הוא וביתו. הגיעו ימים שהם היו התכלית של השנה, שאם לא משקיעים בימים אלו, אז כל השנה לאחמ"כ גם לא מושקעת. לכן מיועדנו התחיל להשקיע את כל דמו ומרצו, ורק איפה שיכל להתחבר, דיבר, ושוחח עם חברים ומכרים, וכל יום שעבר הוא עוד יותר ועוד יותר הקיע והשקיע, כי ידע שברבות הזמן הוא יאכל פירות נאים ומתוקים... והנמשל הוא כך: כל השנה כולה אנו משתדלים לעשות כל שביכולתנו (עד כמה שניתן...) בקיום המצוות. אלא שחודש אלול הוא הזמן שכלל ש'נחטוף' יותר מצוות כן יגדל סיכוינו לקבל דווקא את הברכה... הקב"ה מניח לפנינו

א-ל-ו-ל. שבת מברכים חודש אלול. בואו שערינו בתודה, חצרותינו בתהילה, הנה ימים באים... הנה אנחנו נכנסים אל חודש אלול, שכל חודש זה הוא כהנה לימים טובים הבאים לקראתנו לשלום, ואחר חודשי תמוז ואב שעוררו אותנו להתכוון לימים הבאים, אז אנחנו כבר נמצאים בשלבים האחרונים של הימים הבאים לקראתנו.

בכל שנה בשבת מברכים חודש אלול, קוראים בסדר הפרשה, את פרשת ראה "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה", מקשה המגיד מדובנה זצ"ל: במה למעשה שונה חודש אלול מכל השנה כולה? הרי כל השנה אסור לעבור עבירות וחייבים לשמור על כל המצוות. במה אם כן שונה אפוא חודש זה?

ברכה וקללה - אין לדעת איזו מצווה תבריע את הכף, וכשם שלפני בחירות יש להשקיע בכל קול וקול, כך בחודש אלול יש להשקיע בכל מצווה ומצווה... אכן, שונה הוא חודש אלול... יש להתאמץ בו פי כמה ממנהגינו בכל השנה...

בבוא זמנים אלו נשקיע יותר מעצמינו, ונרבה להיות סור מרע - לשוב בתשובה על כל מה שעשינו חלילה נגד רצונו ית' שמו, ועשה טוב - מאן ולהבא להיות טובים, ולעשות הטוב והישר, ולעשות נחת רוח לבורא ית' בכל מעשינו (ישמח ישראל לחודש אלול). ובוודאי שנגיע לעת הכתיבה וההתיימה, נכתב לחיים טובים ולשלום. כגודל ההכנה, כך גודל המצוה, ולאחר מכן הערכה, שמגיע לכלל יהודי שעושה רצונותיו ית' בדרך התורה הקדושה.

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה (פרשתן).

ב בשבוע שעבר (פרשת עקב) התמקדנו על עניין החשוב ב"דביקות בה" והדרך להגיע למדרגה זו, ומה זוכים ע"י שדבקים בה, ומעשיהם של צדיקים הם הם זכרונם, ראינו את דרכי דוד המלך ע"ה, ובוודאי שהביא לתועלת רבה בעיני הקוראים החשובים. השבוע, נדבר א"ה על עניין היראה ב"ה, נביא פה ככל אשר יספיק הדף מרובה"ק מאורי הגולה, את הדרך היראה אשר הטוו לנו, שבזכות זה יתקיים בנו מאמר הכתוב 'ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה'.

כותב הרה"ק בעל ה"תפארת שלמה" בספרו (בפרשתן), על מלת ראה נקוד טעם רביע, וטעם רביע הוא נקודה כמו יו"ד, והיו"ד הוא האות הרביעית משם הוי"ה ב"ה, והיא מרמזת על יראה (כמבואר בזוה"ק). גם הנה בצירוף יו"ד הנקודה רביעי אל מלת ראה"ה הוא יראה"ה שאמר 'ראה' אני נותן לפניכם היום'.

כתוב (משלי כ"ב, ד') עקב ענוה יראת ה', שהיראה היא בחי' סנדל לענוה, ועיקרה באה מתוך מדת הענוה. ולכן כתוב על משה רביא מהימנא הלשון (במדבר י"ב, ג') 'והאיש משה עניו מאוד מכל האדם', שכלי ספק היה לו היראה הגדולה מהש"ת ב"ה, ומדת הענוה כולל בה כל המדות הטובות, כאשר בהם שבח הכתוב את משה רבינו. והנה לכך משה רבינו לימד דעת את העם באמרו להם 'ראה' אני נותן לפניכם היום, ובא לומר להם, כאשר תאחזו להחזיק ביראה הנה בעל כרחך צריך לה ענוה תחילה שהיא אך סנדל לעקבה כנ"ל. וכאשר יאחזו בענוה יהיה להם כל המדות הטובות תחלה, ואזי יבואו בקל ובמהרה למדת היראה.

אמנם עיקר ענין הענוה ששיבח בה הכתוב את משה רבינו ע"ה איננה בפשטיות כפי המורגל אצל המון עם, כי הענוה הזאת אפשר למצוא גם אצל אחד הקטנים, הענוה הזאת שהועידה הכתוב על משה רבינו, הוא באמת הכוללת את כל המעלות והמדות הגבוהות כאשר היא באה.

וזכה משה רבינו ליקר וגדולה כזאת, מחמת רוב גודל המעלות שזכה לדבר עם הש"ת פנים אל פנים, ומזה בא את גודל הענוה, שבמקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו, ויותר שהיה קרוב למלך יותר נקטן בעצמו, ונתבזה בעיניו מפחד ה' ומהדר גאונו יתברך. ומה גם שרק הוא ראה והבין את את גודל עניין צער גלות הקשה שבני ישראל עוברים, וגלות השכינה הק'.

וזה שאמר הכתוב 'והאיש משה ענו מאוד' וזה בא לו יותר 'מכל האדם אשר על פני האדמה'. ופי' התוס' (ע"ז ג', א') האדם רומז עם גויים שהם עדיין קיימים על פני האדמה, ע"ז שברה ונדכה לבו, והגיע לגודל מעלת הענוה והיא.

אולם בחי' היראה היא גם באותה מדרגה, כי מחמת גודל היראה של הצדיק יפול גם אימה ופחד ה' על כל הקרוב הקרוב אליו וכמ"ש (דברים כ"ה, י') וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. וכמבואר בפחד יצחק

וכן במרדכי וכמו שכתוב (מגילת אסתר ט', ג') כי פחד מרדכי נפל על כל העמים. וכעניין הזה היה יראת משה רבינו ע"ה (שמות ל"ד, ד') זייראו מגשת אליו' דהיינו שהשיגו מעלת היראה מחמת הגשתם אליו, אזי נפל יראת ה' עליהם. וזהו (ברכות ל"ג:) לגבי משה מלתא זוטרתא היא, כלומר להגיע למעלת היראה על ידו, כי הלא השכינה היתה אתו כל הימים, ומי הגבר אשר יקרב אליו ולא יראה מה' השוכן עליו.

ולכך אמר הכתוב 'ראה' אני נותן לפניכם היום, 'את הברכה' דהיינו אפילו שיהיה לכם בכל וכל טוב תיראו את ה'. ולזה ב' הסדרים עקב ראה באים אחד אחר השני, ע"ד שביארנו עקב יראה"ה כי עקב ענוה יראת ה', ולכך הם תכופים זה אל זה. ע"כ דברי רביה"ק בעל ה"תפארת שלמה" זי"ע שהם מתוקים מדבש ונופת צופים.

כמו כן רביה"ק בעל ה"ישמח ישראל" זי"ע (פרשתן אות א' ב'), שואל על הכתוב 'ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה', שאצל הברכה נאמר 'אשר תשמעו' ואצל הקללה 'אם לא תשמעו' ומתריך ע"פ המבואר בראשונים שמתנאי התשובה הוא שיקבל על עצמו לשמוע מהיום והלאה לדברי המוכיח, ועל דרך זה ביאר רבינו יונה ז"ל משנת (אבות פ"ג מ"ט) כל שמעשיו מרובין מחמתו, וזהו הפירוש וילכו ויעשו (שמות י"ב, כ"ה, וברשי"י שם), וזהו שאמרו בני ישראל נעשה קודם נשמע כי הקבלה נחשב תיכף לעשיה, וכן מפורש בדניאל (י', י"ב) מן היום הראשון אשר נתת אל לכך להתענות'.

ובכך אל הביאור 'וזהו שאצל הברכה נאמר 'אשר תשמעו' היינו אם תקבלו על עצמכם אשר תשמעו מהיום והלאה יהיה נחשב כאילו עשיתם הטוב, אבל בהקללה נאמר 'אם לא תשמעו' היינו אם תעברו ח"ו במעשה ובפועל. אבל הרהור עבירה אין אתם נענשים כעבירה ח"ו, משא"כ הברכה שבר המצוה נחשב מחשבה טובה למעשה. עכ"ל הק'.

אלו ואלו דברי אלוקים חיים. כל אדם מחויב להגיע למדרגה של 'יראת ה', אבל לא כל אחד יכול, לכן יש לנו את העצה טובה איך להגיע לאהבת ה', ראשית כל להדבק במדת הענוה, שע"ז כתב הרמב"ן באגרת לבנו 'שהיא המדה הטובה מכל המדות הטובות שבעולם' ונותן לו את העצות איך להגיע למדת הענוה האמיתית, הנכונה והישרה. 'כל דברך יהיו בנחה, וראשך כפוף, ועיניך יביטו למטה לארץ ולבך למעלה, ואל תביט בפני אדם בדברך עמו, וכל אדם יהיה גדול ממך בעיניך, ואם חכם או עשיר הוא, עליך לכבדו, ואם רש הוא, ואתה עשיר או חכם ממנו, חשוב בלכך כי אתה חייב ממנו והוא זכאי ממך, שאם הוא חוטא הוא שונג ואתה מזיד' והדברים ידועים וברורים לכל. וע"י הענוה - כותב הרמב"ן באגרת - תעלה על לבך מדת היראה. וע"כ כתב בספה"ק 'תפארת שמואל' (פ' תולדות אות י') 'ע"י מדת אנכי עפר ואפר ממילא בא גם ליראה, כמאמר הכתוב (משלי כ"ב, ד') עקב ענוה יראת ה', וכמו שכתב הרמב"ן ז"ל באגרתו 'זעבור הענוה תעלה על לבך מדת היראה, והיא יראה התמימה שאינה תלויה בדבר, יראת ה' טהורה עומדת לעד (תהילים י"ט, י')'. והיינו כדברינו עד עתה שבכדי להגיע ליראת ה', צריך לדבוק במדת הענוה, בכל פרייה ודקדוקיה.

וענוה נלמדת ממשו רבינו ע"ה, וע"י כך זכה ליראת ה', וכל זה שהוא היה קרוב אצל הש"ת ב"ה, וכל יהודי שהוא דבק בצדיק שבדורו, שכתוב בזוה"ק שבכל צדיק יש נשמת משה רבינו, ע"י שנדבק בצדיק, ויהיה לנו יראה מהצדיק, ע"י כך נזכה להגיע ליראת ה'.

הוא יתברך עושה ניסים לכל הבוטחים בו. וכן יעזרינו ה' שע"י הענוה נגיע בעזרתו יתברך אל מדת הענוה, וע"י שנבטח בו באמת ובתמים, נזכה שימלא את כל משאלות ליבנו לטובה, ותפילתנו יעלו לפני אדון כל לרחמים ולרצון, ונזכה לגאולה השלימה בקרוב ובימינו, ומלכינו בראשינו אמן וכן יהי רצון.

עלוך זה נתרם

כתובת מייל של מערכת הגליון
a13215113@gmail.com

הודעה משמחת

ב"ה, לכל המעוניין ניתן לתרום בעמדות "קהילות" וב"נדרים פלוס" הפרוסות בבתי כנסיות ברחבי הארץ והעולם ע"ש "עלוך אשרי האישי" או במספר טלפון ("קהילות"):

073-275-7000, ולהקיש קוד 8915

אין ניתן אכאם פאקלוג אלמאם אלא פנימם לרפאם אגלום אפנסאם
מכא אלמאם

לע"נ

מרת מלכה בת הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה - נלב"ע ד' שבט תשע"ד ולע"נ הרב אברהם בן הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה נלב"ע ז' אדר תשע"ה ת. נ. צ. ב. ה.

נודב לע"נ

הרב מרדכי מנחם מנדל בן הרב אהרן אריה ז"ל נלב"ע ה' תמוז ש. ז. ת. נ. צ. ב. ה.

לע"נ הרה"ח רבי יוסף

אלימלך בן הרה"ח רבי חיים אליעזר ז"ל נלב"ע י"א אלול תשע"ח ת. נ. צ. ב. ה.

המעוניין לתרום להוצאות העלוך להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבה"ח ישראל פינגבויס הי"ו,

או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ן 540321-ע"ש ישראל בנימין פינגבויס. ניתן לתרום מכספי מעשה.